

Utrikesdepartementet

Mänskliga rättigheter i Kuwait 2007

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Kuwait är en konstitutionell monarki med en emir som statschef. Landet har efter emir Sabah al-Salim al-Sabahs trontillträde 1977 upplevt en obruten ekonomisk utveckling och har utvecklats till en modern välfärdsstat med en fri marknad.

År 2006, efter en lagändring 2005, fick kuwaitiska kvinnor för första gången möjlighet att rösta och ställa upp som kandidater i parlamentsvalet. Av de 253 kandidaterna var 28 kvinnor. Inga kvinnor valdes in i parlamentet.

Kuwait har ratificerat FN:s sex centrala konventioner om de mänskliga rättigheterna men med reservationer med hänvisande till sharia-lagstiftningen.

Dödsstraff utdöms och har efter flera års uppehåll börjat verkställas igen. Uppgifter om misshandel i samband med polisförhör förekommer. Det finns inga uppgifter om ofrivilliga försvinnanden. Homosexualitet är förbjuden och bestraffas hårt enligt den religiösa *sharia*-lagstiftningen.

Nära 80 procent av arbetskraften utgörs av utländska arbetstagare. Dessa omfattas inte av de politiska och sociala rättigheterna. Den utländska arbetskraften utsätts fortfarande för diskriminering och ibland övergrepp.

Kuwait saknar egentlig flyktingpolitik, och det finns därför varken något ordnat mottagningssystem eller någon fungerande asylprocedur.

Behandlingen av statslösa, så kallade *bidoons*, är fortfarande ett problem, men deras ställning håller långsamt på att förbättras. Ett antal har erhållit kuwaitiskt medborgarskap.

Viss censur förekommer av filmer, böcker och tidskrifter, i första hand med hänvisning till den religiöst grundade samhällsmoralen. Förenings- och församlingsfriheten är grundlagsfäst, men i praktiken omgärdad av inskränkningar. Massmöten kräver förhandsgodkännande. Politiska partier finns inte. Endast en facklig centralorganisation, Kuwait Trade Union Federation (KTUF) är tillåten.

Islam (sunni-inriktningen dominerar men det finns också många shiiter) är statsreligion. Enligt grundlagen råder religionsfrihet, men endast de religioner som utövas av kuwaitiska medborgare får ha egna tempel. Den lagenliga rätt som finns att byta religion gäller i praktiken inte konvertering från islam. Missionerande verksamhet är inte tillåten.

Trots nyvunna politiska rättigheter förekommer traditionsbunden diskriminering mot kvinnor. Barn till kuwaitiska kvinnor som är gifta med utlänningar får inte kuwaitiskt medborgarskap vid födseln. För kuwaitiska män med utländska hustrur finns inga motsvarande inskränkningar. Det finns högt uppsatta kuwaitiska kvinnor både inom statlig tjänst och näringslivet.

Kuwaitiska barns rättigheter är väl tillgodosedda vad gäller hälsa och utbildning. Såvitt bekant finns heller ingen barnprostitution. Barn under 18 år får inte tjänstgöra som soldater.

Kunskapen om och respekten för mänskliga rättigheter är fortfarande svag, men stärks efterhand. Bland annat är mänskliga rättigheter numera ett obligatoriskt ämne i skolorna.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

Kuwait har ratificerat följande centrala konventioner med reservationer för artiklar som anses strida mot islam eller inhemsk lagstiftning.

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) med reservationer för artiklarna 2 (1), 23 och 25 (b). Kuwait har inte undertecknat eller ratificerat tilläggsprotokollen om enskild klaganderätt och avskaffande av dödsstraffet.
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (IECSCR) med reservation mot artiklarna 2 (2), 3, 8 (1d) och 9.

- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (CERD) med reservation mot artikel 22 .Konventionen om avskaffande av alla former av diskriminering mot kvinnor, Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women (CEDAW) med reservation mot artiklarna 7 (a), 9 (2) och 16 (f). Tilläggsprotokollet om enskild klagorätt är inte undertecknat eller ratificerat.
- Konventionen mot tortyr, Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT) med reservationer för artikel 20. Tilläggsprotokollet om förebyggande av tortyr har varken undertecknats eller ratificerats.
- Konventionen om barnets rättigheter, Convention on the Rights of the Child (CRC) med en förklaring rörande artiklarna 7 och 21. Även tilläggsprotokollen om handel med barn och barn i väpnade konflikter har ratificerats.

Landet har undertecknat Romstadgan för den internationella brottmålsdomstolen, men har ännu inte anslutit sig till den. Kuwait har inte undertecknat eller ratificerat flyktingkonventionen.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Av statsmakten sanktionerade, politiskt motiverade avrättningar utan föregående rättsliga förfaranden förekommer inte. Det finns heller inga uppgifter om ofrivilliga försvinnanden.

Fängslade medborgare från Gulfstaternas samarbetsråd (GCC)- och västerlänningar får generellt sett bättre behandling än övriga fångar. En utlänning som dömts till fängelse utvisas normalt efter avtjänat straff. I förväg ej anmälda inspektioner av häkten/fängelser genomförs, enligt uppgift, av inrikesministeriet. I vilken utsträckning eventuella missförhållanden/övergrepp beivras är dock oklart. Internationella rödakorskommittén (ICRC) har givits besöksrätt.

Tortyr är förbjuden i grundlagen. Det händer att åtal väcks mot myndighetspersoner som begår övergrepp i samband med polisförhör och i häkten.

4. Dödsstraff

Dödsstraff förekommer för grova brott som narkotikasmuggling, kidnappning, våldtäkt och mord och verkställs normalt genom hängning. Straffet används relativt sällan, men har under senare år ökat i omfattning. Ingen offentlig debatt förekommer om dödsstraffet, som även av MR-företrädare anses ha avskräckande verkan. I december 2007 benådade emiren en filippinsk kvinna, som i september 2005 dömdes till döden för mord. Straffet förvandlades till livstids fängelse.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Det finns inga uppgifter om att godtyckliga frihetsberövanden äger rum i Kuwait. Grundlagens förbud mot sådana försvinnanden förefaller respekteras. Uppgifter saknas om politiska fångar.

Medborgarna kan fritt resa inom landet samt byta arbetsplats enligt egna önskemål. Gifta kvinnor måste ha makens tillstånd vid ansökan om pass. Myndighetsåldern är 21 år. Ogifta myndiga kvinnor får tillgång till pass och kan resa utomlands efter egna önskemål. Minderåriga måste ha faderns tillstånd att lämna landet. Kuwaitiska medborgare kan flytta till annat land om de så önskar och de kan när som helst återvända till Kuwait.

Islam (sunni-inriktningen dominerar men det finns också många shiiter) är statsreligion. Enligt grundlagen råder religionsfrihet men i praktiken finns vissa begränsningar.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Kuwaits rättsväsende är inte helt självständigt, även om lagen föreskriver att alla domare skall stå fria gentemot andra myndigheter. Emiren utser alla domare. De innehar sin anställning på livstid i det fall de är kuwaitiska medborgare. En stor andel av domarkåren är inte kuwaitiska medborgare och har då istället tidsbegränsade kontrakt. De står med andra ord i beroendeställning till myndigheterna för sin fortsatta yrkesutövning. Justitiedepartementet har rätt att skilja domare från sin tjänst.

Innan en person kan arresteras för grövre brott krävs normalt ett beslut från statsåklagare. Efter frihetsberövande måste beslut om häktning fattas inom fyra dagar. Inom denna tid kan myndigheterna neka den anklagade att få besök av juridiskt ombud eller familjemedlemmar. Det juridiska ombudet får medverka i rättsprocessen men inte möta sin klient. I brottsmål krävs att den åtalade har ett juridiskt ombud. Vid åtal kan den anklagade hållas häktad i ytterligare 21 dagar. Överklagandeinstanser finns och verkar fungera väl.

Emiren har rätt att benåda dömda personer. Rättsförhandlingar är normalt offentliga. Jurysystem används inte. Militära domstolar finns inte. I bland annat familjerättsliga mål tillämpas *sharia*, där kvinnliga vittnesmål tillmäts mer begränsat värde än motsvarande manliga. Advokat kåren anses som relativt självständig.

Standarden på fängelser varierar, men är normalt sett låg. Myndigheterna erbjuder återetableringsprogram. Under 2005 besökte Internationella röda korset landets fängelser. Övergrepp uppges förekomma i häkten och fängelser, också av poliser och personal.

I Transparency Internationals årliga korruptionsindex, CPI, placerar sig Kuwait på 60:e plats, med ett index på 4,3 där 10 betyder ingen korruption.

7. Straffrihet

Uppgifter om straffrihet saknas.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Tidningar måste få licens från informationsministeriet för att ges ut. Ministeriet censurerar böcker, filmer, tidskrifter och annat material som anses omoraliskt. Självcensur tillämpas rörande vissa religiösa och inrikespolitiska företeelser. Negativ kritik av emiren och andra arabländeras ledare tolereras inte. Antiislamiskt eller för religionen anstötligt innehåll är förbjudet. På det kulturella området föreligger svårigheter att få tillstånd för bland annat offentliga konserter och evenemang som anses strida mot lokala seder eller *sharia*. Både privat och statlig TV och radio sänds. Förekomsten av satellitmottagare är omfattande. Tillgången till internet är obehindrad.

Förenings- och församlingsfriheten är grundlagsfäst men i praktiken omgärdad av inskränkningar med krav på förhandsgodkännande av massmöten. Man har rätt att ansluta sig till fackföreningar men de måste godkännas av myndigheterna. Fackföreningarna är vanligen beroende av statliga bidrag för sin verksamhet. Mindre än fem procent av arbetskraften uppges vara fackligt ansluten. Strejkrätten är begränsad och medling är obligatorisk om parterna misslyckas i egna försök att nå en överenskommelse.

Den lagenliga rätt som finns att byta religion gäller i praktiken inte konvertering från islam. Andra religioner än islam kan utövas tämligen fritt, men missionerande verksamhet är inte tillåten. De kyrkor som finns i Kuwait kan fritt ordna gudstjänster, men får ej ha kors eller kyrkklockor på synlig plats på utsidan. Religioner som inte utövas av kuwaitiska medborgare har inte rätt

att ha egna tempel, med motiveringen att utövarna endast befinner sig temporärt i landet.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Kuwait är en konstitutionell monarki, där landets emir är statschef. Konstitutionen tillkom 1962. Emiren utses inom familjen Al-Sabah. Familjen har lett landet sedan 1752. Den 15 januari 2006 avled emir Jaber al Ahmed al Sabah och efterträddes av den sjuklige kronprinsen. Parlamentet röstade redan den 24 januari 2006 igenom ett beslut att avlägsna den nye emiren från makten på grund av sjukdom. Istället utsågs den tidigare premiärministern Sabah al-Ahmad al-Jabir Al Sabah till emir.

Emiren utser premiärministern som i sin tur utser övriga ministrar. Ministrarna får automatiskt plats i parlamentet, Majlis Al-Umma. Parlamentet har rätt att skilja både premiärministern och hans ministrar från sina poster. Vid val om avsättande av ministrar får regeringsmedlemmar inte rösta. Parlamentet utnyttjar ofta sin möjlighet att utfråga ministrarna. Parlamentets sammanträden visas ocensurerat på kuwaitisk TV.

Parlamentet består av en kammare med 50 folkvalda ledamöter och 15 regeringsledamöterna. Landet är uppdelat i 25 valdistrikt, från vilka den kandidat som får det högsta respektive näst högsta väljarstödet tar plats i parlamentet. Det pågår en intensiv politisk debatt om en minskning av antalet valdistrikt i syfte att försvåra "odemokratiskt inflytande" (till exempel röstköp) i de alltför små valkretsarna.

Den verkställande makten utövas av emiren. Den lagstiftande makten delas med parlamentet (nationalförsamlingen) som kan upplösas av emiren och i praktiken även saknar möjlighet att utfärda lagar utan regeringens godkännande. Under perioder när nationalförsamlingen är upplöst har emiren konstitutionell rätt att styra landet med dekret. Det ska avse ärenden som inte kan dröja. Vidare kan dekreten senare ogiltigförklaras när parlamentet åter sammanträder.

Eftersom politiska partier inte är tillåtna, har det uppkommit alternativa lösningar där likasinnade parlamentsledamöter grupperar sig kring gemensamma frågor. Mediebevakningen är omfattande. Det finns inga direkta hinder mot att kritisera regeringen, men om oppositionen blir alltför regimkritisk har det förekommit att emiren hotat med parlamentsupplösning.

Val till parlamentet hålls vart fjärde år, om emiren inte upplöser detta i förtid. Alla medborgare över 21 år, förutom "nya" medborgare (med medborgarskap som är yngre än 30 år) och militär personal, har numera rösträtt. I teorin ges

medborgarskap till dem som är avkomlingar i nedstigande led på den manliga sidan från personer som var bofasta i Kuwait år 1920.

Genom en förändring av konstitutionen under 2005 mer än fördubblades väljarkåren i och med att kvinnor fick rösträtt. Tidigare tilläts endast runt 15 procent av Kuwaits medborgare att rösta. Den familjegren emiren tillhör får inte ställa upp som kandidater i valen. Däremot har medlemmarna av denna gren laglig rätt att rösta även om de mer framstående inom familjen normalt avstår.

Valprocessen bedöms generellt som rättvisande. Många klaner håller otillåtna förval för att bestämma vilken kandidat klanen skall rösta på. Försäljning av röster förekommer. Flera organisationer har startat kampanjer för att motverka detta.

Den 29 juni 2006 hölls det senaste parlamentsvalet där kvinnor för första gången kunde delta. 340 000 Kuwaitiska medborgare, däribland 195 000 kvinnor var röstberättigade. Antalet kandidater var 253 varav 28 var kvinnor. Inga kvinnor valdes in i parlamentet.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

Det finns cirka 1,5 miljoner utlänningar i Kuwait, medan den egna befolkningen uppgår till drygt 900 000. Enligt tillgänglig statistik är ungefär 1,2 miljoner utländska arbetstagare verksamma i landet vilket motsvarar cirka 80 procent av den totala arbetsstyrkan. Av dem arbetar över 700 000 i den privata sektorn (90 procent av alla anställda) och ungefär 100 000 i den offentliga sektorn. Dessutom finns ungefär 400 000 hushållsanställda utlänningar i landet. Kuwaitier dominerar i den offentliga sektorn som är kraftigt överbemannad. Man försöker från myndigheternas sida förmå det privata näringslivet att i ökad grad anställa kuwaitier. Kuwait införde år 2003 en lag om "kuwaitisering" inom arbetslivet. Höga böter hotar privata företag som inte anställer det uppställda antalet kuwaitiska medborgare. Uppmuntran i form av höjda löner för kuwaitiska medborgare är ett initiativ som ska locka dem till den privata sektorn.

Av den internationella arbetsorganisationens (ILO) åtta centrala konventioner har Kuwait ratificerat alla utom nr 100 om icke-diskriminering i arbetslivet.

Kuwait tillträdde konvention nummer 98 i slutet av 2005. Ett förslag om ny arbetsmarknadslag enligt internationella normer har ännu inte trätt i kraft, trots regeringens löften vid tillträdet av denna konvention. En trepartskommitté har

bildats för att se över utkastet till lagen och vidta eventuella åtgärder. Kommittén har även bett om rådgivning från ILO för att se till att lagen överrensstämmer med internationella normer.

Endast en fackförening tillåts per företag. Samtliga fackföreningar måste enligt lag tillhöra samma fackliga paraplyorganisation, Kuwait Trade Union Federation (KTUF). I det nya lagförslaget till arbetslagstiftning kvarstår kravet på medlemskap i KTUF, men flera fackföreningar per företag tillåts. Det bör noteras att vissa fackföreningar redan idag står utanför KTUF.

Minst 100 arbetstagare krävs idag för att bilda en fackförening och minst 15 av grundarna måste vara kuwaitiska medborgare. Majoriteten av dem som arbetar i den privata sektorn är utlänningar. För officiellt erkännande krävs intyg att inrikesdepartementet godkänner föreningens grundare. Sjömän och hushållsarbetande får inte bilda eller gå med i fackföreningar. Ingen av dessa begränsningar finns med i det nya lagförslaget.

Statliga myndigheter har stora befogenheter att utöva tillsyn över fackföreningarnas verksamhet och ekonomi. Regeringen subventionerar upp till 90 procent av de flesta fackföreningars budget. I de fall fackföreningarna ägnar sig åt politisk verksamhet eller bryter mot arbetsmarknadslagstiftningen kan de upplösas av domstolarna. Det gäller också om fackföreningar bryter mot ordning och moral.

Strejker får endast hållas inom den privata sektorn. Ett skiljedomsförfarande tillämpas då parterna inte kan komma överens. Något skydd för vedergällning från arbetsgivarens sida på grund av strejk existerar inte. Strejker är mycket ovanliga.

Kollektiva förhandlingar är tillåtna enligt lag, men kan hänskjutas till ministeriet för arbetsmarknads- och sociala frågor. För offentligt anställda finns inga föreskrifter om kollektiva förhandlingar.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Alla medborgare har rätt till fri sjukvård på statliga sjukhus och kliniker. Även utländska arbetstagare har rätt till subventionerad sjukvård. Enligt tillgängliga uppgifter avsätts ungefär sex procent av statsbudgeten för hälsovård.

Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har med anledning av Kuwaits anslutning till konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, CESC, uttryckt oro över att Kuwait, trots ett gott socialförsäkringssystem, ställer utländska arbetare utanför detta. Dessutom anser kommittén att arbetsskador bör täckas av systemet.

12. Rätten till utbildning

Den första skolan i Kuwait etablerades 1914. Skolutbildningen för flickor började på 60-talet. Till och med gymnasienivå är utbildningen segregerad.

Utbildning är kostnadsfri upp till och med universitetsnivå för medborgare i landet. Ofta bekostas även studier vid utländska högskolor. Många kuwaitier placerar sina barn i avgiftsbelagda privata skolor. Ungefär nio procent av statens budget går till utbildningsväsendet. Samtliga icke-kuwaitier som arbetar för den kuwaitiska staten har också rätt till fri utbildning för sina barn.

Läskunnigheten är något lägre för kvinnor, 91 procent, än för män, 96 procent, i befolkningen som helhet, men bland unga (15-24 år) är skillnaden mindre (99,8 procent för kvinnor, 100 procent för män). Inskrivningsnivån för kvinnor på gymnasienivå är högre än för män.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Levnadsstandarden i Kuwait är en av de högsta i regionen. BNP per capita uppgår till över USD 20 000. Medellivslängden är 77,1 år. Enligt FN:s utvecklingsfonds (UNDP)s välfärdsindex (HDI) placerar sig Kuwait på 33:e plats av 177 länder.

I det kuwaitiska välfärdssystemet ingår möjligheten att till subventionerade priser få mark för att bygga hus på och lån fås på förmånliga villkor.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Kuwait har tillträtt konventionen om avskaffande av diskriminering av kvinnor, med reservation för de artiklar som anses strida mot *sharia*-lagstiftningen i landet. Reservationen mot kvinnornas rösträtt är ej längre relevant i och med att beslut om kvinnors politiska rättigheter togs av det kuwaitiska parlamentet i maj 2005. Omedelbart därefter utsågs den första kvinnliga regeringsledamoten. Under 2007 ingick under en del av året två kvinnor i regeringen (hälsovård och utbildning), varav dock hälsovårdsministern tvingades avgå efter en ”skandal” inom hälsovården. Även utbildningsministern står under attack från islamisterna i parlamentet på grund av hennes vägran att bära slöja.

Inom andra områden kvarstår diskriminerande behandling. Bland annat är kvinnliga vittnesmål mindre värda än mäns i *sharia*-domstolarna. Barn till kuwaitiska kvinnor som är gifta med utlänningar får inte kuwaitiskt medborgarskap vid födseln. För kuwaitiska män med utländska hustrur finns inga motsvarande inskränkningar. Giftnor behöver makens medgivande vid ansökan om pass. *Sharia* förbjuder äktenskap mellan en muslimsk kvinna och en icke-muslimsk man.

Kvinnor finns representerade i många yrkeskategorier men kulturen och sedvänja verkar återhållande för att söka sig till vissa arbetsuppgifter. Det finns kvinnliga kuwaitiska diplomater och kvinnor som har högt uppsatta positioner inom näringslivet. En majoritet av universitetsstudenterna är kvinnor.

Våld mot kvinnor i hemmet förekommer och uppmärksammas alltmer. Uppgifter gör gällande att detta förekommer i cirka 15 procent av alla äktenskap. Osäkerhet kring omfattningen råder emellertid eftersom många kvinnor drar sig för att informera myndigheterna. I en majoritet av fallen är kvinnan av utländsk härkomst.

Även våld i form av sexuella övergrepp mot utländska kvinnor som är anställda i hushåll eller i andra lågavlönade yrken förekommer och anses vara ett problem. Även denna typ av övergrepp mot kvinnor uppmärksammas alltmer av lokala media. Myndigheterna ingriper mot förövarna när bevis föreligger. Ett stort antal hushållsanställda, som flytt sina arbetsgivare, vistas i olika ambassaders skyddade bostäder.

Såväl män som kvinnor kan skilja sig, men skillnaden är stor vad gäller förutsättningarna. Medan mannen enligt *sharia*-lagstiftningen kan utträda ur äktenskapet utan att ange någon särskild grund, måste kvinnorna söka om skilsmässa inför domstol och kunna ange något av följande skäl för sin begäran: mannen betalar inte underhåll, mannen har varit frånvarande i över ett år utan godtagbar anledning, mannen har suttit i fängelse över tre år eller mannen har, enligt vittnen uppträtt med ord eller åtgärder på ett sätt som omöjliggör fortsatt samlevnad. Vittnena kan antingen vara två män eller en man och två kvinnor.

Arvslagstiftning baserad på *sharia* innebär i normalfallet att män ärver dubbelt så mycket som kvinnor. Den ursprungliga motiveringen enligt *sharia*-reglerna är att kvinnor inte har samma försörjningsplikt som män.

Under 2007 har parlamentet godkänt en lag som förbjuder kvinnor att bl.a. arbeta på nätterna. Under 2007 har lagstiftning antagits om utökade rättigheter för kvinnor vad gäller med män likställda rättigheter till statliga bostadslån och

betald semester. Dessutom mammaledighet upp till två år samt arbetslöshetsersättning.

15. Barnets rättigheter

Kuwaitiska barns rättigheter är väl tillgodosedda vad gäller hälsa och utbildning. Icke-kuwaitiska barn, dit räknas barn till kuwaitiska kvinnor med utländsk/statslös make, kan däremot inte räkna med fri utbildning i de statliga skolorna. Skolplikt råder till 15 års ålder. Enligt uppgift förekommer inte barnarbete eller handel med barn. Såvitt känt finns heller ingen barnprostitution. Barn under 18 år får inte tjänstgöra som soldater.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

De förmåner som tillkommer den inhemska befolkningen förnekas fortfarande många av de cirka 80 000 statslösa, så kallade bidoons, trots lång och nära anknytning till landet. Kategoriseringen går tillbaka till slutet av 1950-talet då man, inför självständigheten, utarbetade medborgarskapslagen. Ett stort antal människor som bott i Kuwait under lång tid antingen avstod från att söka medborgarskap eller ansågs inte vara berättigade (många hade sitt ursprung i Irak). Många betraktas fortfarande som illegala invandrare och har även frångått vissa rättigheter som de tidigare haft. För många av de statslösa har situationen förbättrats de senaste två åren, t.ex. vad gäller möjligheterna att ingå äktenskap, erhålla utbildning och i vissa fall medborgarskap.

Nära 80 procent av arbetskraften utgörs av utländska arbetstagare. För att få gå med i en fackförening krävs att man bott i Kuwait i fem år samt att man kan skaffa ett intyg om god moral och gott uppförande från inrikesdepartementet. Utländska arbetstagare har inte rösträtt i fackföreningar och får inte inneha fackliga förtroendeposter. Enligt det nya förslaget till arbetsmarknadslagstiftning (se avsnitt 10) kommer dessa begränsningar emellertid att tas bort. Utländska arbetstagare är bundna av ett sponsorsystem som begränsar deras rörelsefrihet.

FN har uttryckt oro över den på senare år ökande förekomsten av trafficking av människor, speciellt för hushållsarbete.

Viss diskriminering förekommer på arbetsmarknaden, där asiatiska gästarbetare (särskilt okvalificerad arbetskraft och hushållsanställda) utsätts för ovärdig behandling och tvingas arbeta under svåra anställningsvillkor. Som nämnts ovan har myndigheterna börjat agera för att förbättra dessa gruppers villkor.

Rapporter om sexuella övergrepp mot utländska hushållsanställda är vanligt förekommande. Åtal hotar om den utländske arbetstagaren lämnar sin sponsors tjänst. Efter en längre tids påtryckningar från internationella organisationer för mänskliga rättigheter har GCC-länderna tillsammans beslutat att studera förhållandena för de utländska hushållsanställda i regionen. Detta kan komma att leda till en förbättring av deras arbets- och levnadsförhållanden. Regeringen har försökt stärka de utländska arbetarnas rättsliga status och skydd.

Parlamentets kommitté för mänskliga rättigheter arbetar med hjälp av kvinnliga konsulter för att förbättra straffade kvinnors (ofta utländska medborgare) situation i fängelser.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexualitet är förbjuden i lag och bestraffas hårt enligt *sharia*. Frågan är tabubelagd och diskuteras inte offentligt. Möjligheten att få uppgifter om homo-, bi- och transpersoners situation är mycket starkt begränsad.

18 Flyktingars rättigheter

Kuwait saknar egentlig flyktingpolitik och det finns därför varken något organiserat mottagningssystem eller en fungerande asylprocedur. Grundlagen förbjuder utlämning av politiska flyktingar, men klara regler saknas för fastställande av flyktingsstatus och avvisningsbeslut kan inte överklagas. Enligt uppgift hålls flyktingar ofta i häkte och lite görs för deras integrering i samhället. FN:s flyktingkommissariat UNHCR medverkar till att flyktingar får uppehållstillstånd i andra länder.

19. Funktionshindrades rättigheter

Myndigheterna verkar för att förbättra de funktionshindrades situation och söker genom ekonomiska bidrag och lagstiftning integrera dem i samhället. Man vill även förbättra möjligheterna till förvärvsarbete och uppmuntrar privata arbetsgivare att i ökad utsträckning anställa funktionshindrade. Det finns specialskolor och statligt stödda föreningar för funktionshindrade barn, som uppges behandlas väl och ges tillgång till adekvat vård. På grund av allmänhetens attityd utsätts många fortfarande för social diskriminering och hålls ofta undanför i hemmen.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Inom parlamentet finns en kommitté för de mänskliga rättigheterna, som bland annat bevakar förhållandena i landets fängelser. Kommittén arbetar med alla frågor som rör mänskliga rättigheter, inklusive frågor som berör statslösa och utlänningar. Dessutom arbetar man med i Irak försvunna krigsfångar. Utländska människorättsorganisationer tillåts besöka och tämligen fritt verka i landet. Efter tio års begränsad verksamhet har människorättsorganisationen "Kuwait Human Rights Society" fått officiellt erkännande. Organisationen kan nu verka öppet och arbetar bl.a. för att förbättra situationen för den utländska arbetskraften.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Varken Sverige eller EU har något utvecklingssamarbete med Kuwait. Flera internationella organisationer med verksamhet på människorättsområdet verkar i landet, däribland Internationella röda korset, Internationella arbetsorganisationen (ILO), FN:s utvecklingsprogram (UNDP) och FN:s flyktingkommissariat (UNHCR).